1.3. ПРАВОВЕ ТА НАУКОВО-ПРИКЛАДНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

ПІДГОТОВКА ЕКСПЕРТІВ-ПОЛІГРАФОЛОГІВ В УКРАЇНІ: ВИМОГИ ТА ТЕНДЕНЦІЇ[1]

Алєксєєв О. О.

Реферат. Люстраційні процеси, тобто очищення влади, посилення боротьби з корупцією та утвердження верховенства права, Алєксєєв О. О. розглядає як суспільну вимогу, що потребує комплексу дієвих заходів. Одним із них він називає спеціальні психофізіологічні опитування з використанням поліграфа для кандидатів на посади в органах законодавчої, виконавчої та судової влади, а також періодичні кадрові перевірки чинних посадовців. Ефективність методу в антикорупційному напрямі, за автором, підтверджують практика й численні дослідження в Україні та за кордоном, зокрема експеримент з реформування органів внутрішніх справ. Точність опитування залежить від кваліфікації експерта-поліграфолога, якості сучасного приладу та чіткого дотримання умов і правил дослідження. Найгострішою проблемою автор вважає підготовку фахівців: в Україні бракує якісно підготовлених поліграфологів, немає державних навчальних центрів, а приватні курси не відповідають світовим стандартам. Спираючись на понад столітній зарубіжний досвід і слова Дж. Е. Гувера про те, що «детектором брехні» є людина, яка керує приладом, автор узагальнює вимоги провідних шкіл і професійних асоціацій. Базовий курс в уповноваженому закладі має охоплювати всі основні методики й тривати не менше 300 аудиторних годин; на двох слухачів потрібен щонайменше один поліграф; групу з близько 10 осіб мають вести не менше трьох викладачів зі стажем від трьох років і щонайменше 400 проведеними опитуваннями, а кожному слухачеві під час практики призначають наставника. Кандидатам рекомендовано вік від 25 років, вищу освіту переважно з психології чи права, не менше двох років досвіду слідчої або оперативної роботи, комунікативні якості, психологічну стійкість, бездоганну репутацію та успішне проходження перевірки на поліграфі. Окремо описано обов'язкову в структурах МО США «Програму контролю якості» (Quality Assurance Program), до якої добровільно приєдналися федеральні правоохоронні органи й спецслужби. Запропоновані критерії придатні для оцінювання освітніх програм і кваліфікації поліграфологів в Україні.

Ключові слова: підготовка поліграфологів, спеціальне психофізіологічне опитування, поліграф, люстрація, протидія корупції, кадрові перевірки, вимоги до кандидатів, контроль якості, Quality Assurance Program.

Training of Polygraph Examiners in Ukraine: Requirements and Trends

Alieksieiev O. O.

Abstract. Lustration, understood as cleansing state power, strengthening the fight against corruption and establishing the rule of law, is treated by Aliekseiev O. O. as a public demand that calls for a set of effective measures. One of them is the use of special psychophysiological interviews with a polygraph for candidates for posts in the legislative, executive and judicial branches and for periodic personnel checks of serving officials. According to the author, the anti-corruption effectiveness of the method is confirmed by practice and by numerous studies in Ukraine and abroad, including the exper-

iment on reforming the internal affairs bodies. Accuracy depends on the examiner's qualification, the quality of a modern instrument and strict compliance with testing conditions and rules. The most acute problem is training: Ukraine lacks qualified examiners and state training centres, and private courses fall short of international standards. Drawing on more than a century of foreign experience and on J. Edgar Hoover's remark that the lie detector is the person operating the instrument, the author summarises the requirements of leading schools and professional associations. A basic course at an authorised institution should cover all main techniques and last at least 300 classroom hours; there should be at least one polygraph per two trainees; a group of about ten should be taught by at least three instructors with three or more years of experience and at least 400 examinations, and each trainee should have a mentor during practice. Candidates should be at least 25 years old, hold a degree preferably in psychology or law, have two or more years of investigative or operational experience, good communication skills, psychological stability, an impeccable reputation and pass a polygraph test. The author also describes the mandatory Quality Assurance Program of the US Department of Defense.

Keywords: polygraph examiner training, psychophysiological interview, polygraph, lustration, anti-corruption, personnel screening, candidate selection, quality assurance, Quality Assurance Program.

Першоджерело: *Алєксєєв О. О. Підготовка експертів-поліграфологів в Україні: вимоги та тенденції. Проблеми громадської безпеки, євроінтеграції та безпеки бізнесу в умовах військового протистояння : зб. наук. праць наук.-практ. конф. (м. Київ, 16 груд. 2014 р.) / Європейський університет ; редкол.: О. І. Тимошенко (голова) та ін. Київ : Вид-во Європейського університету, 2014. С. 12–14.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 04.11.2015.*

References

1. Alieksieiev O. O. Pidhotovka ekspertiv-polihrafolohiv v Ukraini: vymohy ta tendentsii [Training of Polygraph Examiners in Ukraine: Requirements and Trends] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2016. Vol. 1, No. 1 (1). URL: https://expertize-journal.org.ua/detektor-lzhi-poligraf/630-podgotovka-ekspertov-poligrafologov-v-ukraine-trebovaniya-i-tendentsii (onovlena versiia vid 07.05.2025). [in Ukrainian].

2. Alieksieiev O. O. Pidhotovka ekspertiv-polihrafolohiv v Ukraini: vymohy ta tendentsii. Problemy hromadskoi bezpeky, yevrointehratsii ta bezpeky biznesu v umovakh viiskovoho protystoiannia : zb. nauk. prats nauk.-prakt. konf. (m. Kyiv, 16 hrud. 2014 r.) / Yevropeiskyi universytet ; redkol.: O. I. Tymoshenko (holova) ta in. Kyiv : Vyd-vo Yevropeiskoho universytetu, 2014. S. 12–14. URL: http://www.e-u.in.ua/ukr/zbirnik/zbirnik.16.12.2014.pdf (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].